

II AUGĻAUGI UN OGULĀJI

SLIMĪBAS

ĀBEĻU KRAUPIS (*Venturia inaequalis*), BUMBIERU KRAUPIS (*Venturia pyrina*)

Katru sezonu reģiona ābeļu un bumbieru stādījumos kraupis ir izplatīta un novērojama slimība. Primāro inficēšanos sekmē mēreni silts un lietains laiks vasaras sākumā. Vēlāk, ābeļu un bumbieru vainagā, uz lapām un augļiem turpinās sekundārās infekcijas izplatība un attīstība. Pērnā gadā apsekotajos dārzos pirmās kraupja pazīmes tika novērotas maija beigās, jūnija sākumā ābeļu ziedēšanas beigās un augļu attīstības sākumā (AS 69-72). Savukārt uz ābolu un bumbieru augļiem slimības pazīmes parādījās jūnija beigās jūlija sākumā augļu briešanas laikā. Arī šogad kraupja izplatība veģetācijas periodā būs atkarīga galvenokārt no pērnā gada inficēto lapu un augļu daudzuma stādījumā, kā arī no to sadalīšanās ātruma. Ābeļu un bumbieru dārzos vērojama arī atšķirīga dažādu šķirņu izturība pret šo slimību. Kraupja postīgums jaunajā sezonā būs ievērojami mazāks dārzos, kur augļkokiem ir nodrošināti labi augšanas apstākļi (vainaga retināšana, sabalansēts mēslojums, mitruma nodrošinājums).

ĀBEĻU MILTRASA (*Podospaera leucotricha*)

Slimība, kas ar nelielu izplatību novērota vien atsevišķos reģiona apsekotajos ābeļu stādījumos. Postošāka ābeļu miltrasa būs ieņēmīgāko šķirņu dārzos. Karsts un sauss laiks veģetācijas periodā būs labvēlīgi slimības attīstībai un izplatībai īpaši sabiezinātos un noēnotos stādījumos. Ābeļu miltrasas ierobežošana parasti nav nepieciešama. Taču slimības inficētos dzinumus labāk izgriezt un iznīcināt, jo tie būs kā infekcijas avots nākamajā sezonā, turklāt slimie dzinumi arī sliktāk pārziemo. Pēdējo gadu karstie un sausie laikapstākļi var veicināt ābeļu miltrasas sastopamību kādā no reģiona ābeļdārzos.

BUMBIERU-KADIĶU RŪSA (*Gymnosporangium sabinae*)

Izplatīta un ik gadu bumbieru stādījumos novērota slimība. Bojā lapas un dzinumus. Inficēšanos veicina vēss, lietains un vējains laiks pavasarī. Iepriekšējā gadā pirmās bumbieru-kadiķu rūsas pazīmes uz lapām parādījās augļu attīstības laikā jūnija pirmajā pusē. Slimības izplatība nedaudz pieauga līdz augļu gatavošanās sākumam. Pret šo slimību vērojama dažāda šķirņu izturība. Bumbieru - kadiķu rūsas izplatības mazināšanai pavasarī jāpārbauda tuvumā augošie kadiķi (saimniekaugs), to slimie zari jāizgriež un jāsadedzina.

BUMBIERU LAPU BALTPLANKUMAINĪBA (*Mycosphaerella pyri*)

Bieži uz bumbieru lapām sastopama slimība. Bumbieru lapu baltplankumainības attīstību un izplatību sezonas laikā ietekmē laikapstākļi un pērnā gada inficēto lapu daudzums stādījumā. Pirmās slimības pazīmes uz lapām apsekotajos dārzos 2019. gadā tika novērotas augļu briešanas laikā jūlijā, kas ir nedaudz vēlāk, salīdzinot ar 2018. gadu. Arī šogad bumbieru lapu baltplankumainības parādīšanos stādījumos sekmēs silts (+21-27°C), lietains un vējains laiks. Savukārt, veicinot ātrāku nobirušo lapu sadalīšanos vai inficēto lapu iestrādāšanu augsnē, var mazināt slimības nozīmību jaunajā sezonā.

ĀBEĻU, BUMBIERU KAITĒKĻI

ĀBEĻU ZIEDU SMECERNIEKS (*Anthonomus pomorum*)

Augļaugu slimību un kaitēkļu attīstības un izplatības prognoze Sēlijas reģionam

Katru gadu ābeļu un bumbieru stādījumos novērojams kaitēklis. Ābeļu ziedu smecernieku vaboles ziedpumpuru izvirzīšanās laikā pārojas un dēj olas. Vēlāk kaitēkļa kāpuri bojā ziedpumpurus, izgraužot zieda daļas. Nozīmīgu kaitējumu ābeļu ziedu smecernieks var radīt atsevišķos gados, it sevišķi tad, ja ir vērojama vāja augļkoku ziedēšana. Kaitēkļa parādīšanos pavasarī konstatē, veicot zaru kratījumus trīcpiltuvē. Pērnajā gadā aprīļa beigās un maija sākumā lapu un ziedkopu attīstības laikā apsekotajos ābeļu stādījumos trīcpiltuvē tika uzskaitītas 2-3 smecernieku vaboles, nedaudz mazāk salīdzinājumā ar 2018. gadu (3-5). Ziedēšanas nobeigumā maija otrajā pusē novēroti arī ābeļu smecernieka kāpuru radītie bojājumi. Ābeļu un bumbieru stādījumos, kur iepriekšējā sezonā tika novēroti nozīmīgi šī kaitēkļa bojājumi, to skaitliskai mazināšanai agri pavasarī var aplikēt ap stumbriem gofrētās ķeramjostas, kuras noņem pēc augļkoku ziedēšanas. Domājot par jauno sezonu, ķeramjostas stādījumos var izmantot arī vasaras otrajā pusē, kad smecernieka vaboles uzmeklē ziemošanas vietas, vēlāk rudenī tās kopā ar pielipušajiem kaitēkļiem noņem un sadedzina.

ĀBOLU TINĒJS (*Cydia pomonella*)

Katru gadu novērojams kaitēklis un postīgāks vairāk ābeļu stādījumos, bet var bojāt arī bumbieres. Atsevišķos gados ābolu tinēja kāpuri var radīt nozīmīgus bojājumus un ietekmēt augļu kvalitāti. Tauriņu lidošanas intensitāti novēro augļdārzos jau pirms ziedēšanas, izvietojot feromonslazdus. 2019. gada sezonā apsekotajos stādījumos pirmie ābolu tinēji tika novēroti maija otrajā pusē, ziedēšanas nobeigumā (2-5 gab. feromonslazdā). Nedaudz vēlāk, jūnijā, augļu attīstības sākumā, to lidošanas intensitāte pieauga un slazdos bija notverti vidēji 5-9, dažviet pat līdz 12 tauriņiem. Savukārt, pēdējo divu gadu laikā pirmie kaitēkļa kāpuru bojājumi tika konstatēti augļu briešanas laikā (AS 75), jūlija vidū. Arī šogad ābolu tinēju tauriņi ābeļu stādījumos lidos un to lidošanas intensitāti un tālāko attīstību ietekmēs laika apstākļi vasaras sākumā. Kaitēkļa kaitniecisko darbību dārzos var mazināt regulāra bojāto un zemē nobirušo augļu savākšana, vecās mizas un ķērpju notīrīšana no stumbriem, kā arī apdobju rušināšana. Arī ābolu tinēju izķeršanai var izmantot gofrētās ķeramjostas, kuras jūnija beigās, jūlija sākumā aplikēt ap augļkoku stumbriem un rudenī - pēc ražas novākšanas noņem un sadedzina.

BUMBIERU LAPU BLUSIŅA (*Cacopsylla pyri*)

Biežāk dārzos sastopamā parastā bumbieru lapblusiņa bojā tikai bumbieru lapas, jaunos dzinumus un augļus. Savairojoties masveidā, var radīt nozīmīgu kaitējumu arī nākošā gada ražai. Uz dzinumiem novēro jau agri pavasarī, līdzko iestājas silts laiks (+3-10°C). Iepriekšējā gadā ar nelielu izplatību bumbieru lapu blusiņas novērotas atsevišķos reģiona apsekotajos stādījumos. Daļa lapblusiņu iet bojā ziemošanas laikā, nelielu daļu iznīcina to dabīgie ienaidnieki (plēsīgās blaktis, mārītes, zeltactiņas u.c). Bumbieru lapu blusiņas sastopamību dārzā var ierobežot, veicot vecās mizas un sūnu notīrīšanu no stumbriem. Stādījuma kopšana un izretināts vainags arī mazinās šī kaitēkļa klātbūtni uz augļkokiem.

LAPUTIS (*Aphididae*)

Laputis augļu dārzos vērojamas ik gadu. Bojā pumpurus, lapas un jaunos dzinumus. Kaitēkļa bojātās lapas deformējas, ziedi un daļa bojāto augļu nobirst zemē. Augļkokos palikušie augļi izaug mazi un kroplīgi, dzinumi vājāk attīstās un ziemā var apsalt. Atsevišķos gados laputis var savairoties masveidā. Nozīmīgu kaitējumu var radīt jaunajiem stādījumiem. Katru gadu apsekotajos ābeļu un bumbieru stādījumos laputis novērotas ar nelielu izplatību un parasti ar maznozīmīgu bojājuma pakāpi. Arī iepriekšējā sezonā tās dārzos bija sastopamas augļu attīstības laikā (AS 72-75) jūnijā.

KAULEŅKOKU SLIMĪBAS

KAULEŅKOKU LAPBIRE (*Blumeriella jaapii*)

Slimība biežāk sastopama ķiršu stādījumos, bet var bojāt arī plūmes un aprikozes. Kaulenķoku lapbire bojā galvenokārt lapas, bet var inficēt arī augļus un dzinumus. Biežāk tā tiek novērota skābo, retāk saldo ķiršu dārzos. Arī šogad silts un mitrs laiks īsi pirms kaulenķoku ziedēšanas būs labvēlīgs slimības attīstībai. Tās turpmāko attīstību un izplatību ietekmēs arī infekcijas avota daudzums stādījumā. Kaulenķoku lapbiri jaunajā sezonā var mazināt bojāto lapu izvākšana vai iestrādāšana augsnē, kā arī inficēto zaru izgriešana.

KAULENĶOKU PELĒKĀ PUVE (ĶIRŠU MĒRIS) (*Monilinia laxa*)

Postīga un katru sezonu sastopama slimība vairāk ķiršu stādījumos, bet var bojāt arī plūmes. Biežāk apsekotajos dārzos slimības pazīmes parādās ziedēšanas nobeigumā un augļu attīstības laikā. Novērojama arī atšķirīga šķirņu izturība pret kaulenķoku pelēko puvi. Vēss, mitrs laiks pavasarī ziedēšanas laikā, kā arī pērnā gadā augļkoku vainagos neizgrieztie zari ar nokaltušo ziedu un augļu atliekām (infekcijas avots) sekmēs slimības attīstību un izplatību kaulenķoku stādījumos arī 2020. gadā.

KAULENĶOKU SAUSPLANKUMAINĪBA (CAURŠAUTĀS LAPAS) (*Wilsonomyces carpophilus*)

Ļoti bieži sastopama slimība, kas bojā visu kaulenķoku lapas. Retāk slimība inficē dzinumus un augļus. Kaulenķoku sausplankumainība var būtiski ietekmēt ražību un augļkoku ziemcietību, it sevišķi ilgstoši nekoptos stādījumos. Iepriekšējā gadā apsekotajos plūmju dārzos pirmās sausplankumainības pazīmes tika novērotas jūnija vidū, augļu attīstības laikā, kas bija nedaudz vēlāk, salīdzinājumā ar 2018. gadu. Iestājoties slimības attīstībai labvēlīgiem laika apstākļiem (silts, mitrs laiks), sausplankumainība uz lapām parādīsies arī šogad. Savukārt, inficēto lapu savākšana un bojāto zaru izgriešana rudenī mazinās tās izplatību stādījumos jaunajā sezonā.

PLŪMJU RŪSA (*Tranzschella pruni spinosa*)

Bojā plūmju lapas un postīgāka tā ir atsevišķos gados. Plūmju rūsa retāk ir sastopama bioloģiskajos dārzos. Slimības attīstību vairāk ietekmē laika apstākļi vasaras otrajā pusē un infekcijas avotu klātbūtne stādījumā. Pēdējo divu gadu laikā reģiona apsekotajos dārzos plūmju rūsa nav novērota. Profilaktiskie pasākumi (inficēto lapu savākšana un iznīcināšana, kā arī dzelteno vizbulīšu un zeltstarišu (starpšaimnieks) augšanas ierobežošana stādījumā un tā apkārtnē) mazinās šīs slimības izplatību dārzos.

KAULENĶOKU KAITĒKĻI

ĶIRŠU-MADARU LAPUTS (*Myzus cerasi*)

Kaitēklis dažādās attīstības stadijās ķiršu dārzos sastopams katru gadu. Ķiršu-madaru laputs bojājumi (sačokurotās lapas dzinumu galos) vairāk tiek novērotas saldo ķiršu stādījumos, bet var bojāt arī skābos ķiršus (lapas deformējas mazāk) visas sezonas garumā. Lielāku kaitējumu, sevišķi jaunajiem kociņiem var nodarīt masveida savairošanās gadījumā. Bieži reģiona apsekotajos dārzos laputu kolonijas ir sastopamas uz ķiršu lapām augļu attīstības sākumā. Kaitēkļa ierobežošanai stipri bojātos jaunos dzinumus kopā ar kaitēkļiem nogriež un iznīcina. Arī dārza tuvumā augošo madaru ierobežošana mazinās laputu kaitniecisko darbību jaunajā sezonā.

EIROPAS ĶIRŠU MUŠA (ĶIRŠU RAIBSPĀRNMUŠA) (*Rhagoletis cerasi*)

Augļaugu slimību un kaitēkļu attīstības un izplatības prognoze Sēlijas reģionam

Mušas kāpuri vairāk bojā saldo ķiršu augļus un to kaitnieciskā darbība atsevišķos stādījumos var radīt nozīmīgus ražas zudumus un ietekmēt ogu kvalitāti. Silts, sauss laiks pēc ķiršu ziedēšanas būs īpaši labvēlīgs ķiršu mušas intensīvākai lidošanai un olu dēšanai. Savukārt, pavasarī pārmitra un mālaina augsne traucēs tās izlidošanu no augsnes virskārtas. Arī sakaltusi augsne augļu gatavības laikā, kad jaunie mušas kāpuri uzmeklē iekūpošanās vietu, mazinās kaitēkļa populācijas daudzumu stādījumā. Reģionā ķiršus vairāk audzē nelielās platībās un ķiršu mušas bojājumi apsekotajos dārzos nav novēroti. Taču šī kaitēkļa konstatēšanai un ierobežošanai ķiršu lapotnē no maija vidus (augļkoku ziedēšanas laikā) līdz pat jūlija beigām var izlikt dzeltenos līmes vairogus. Apdobju rušināšana un savlaicīga nobirušo ogu savākšana, kā arī sausseržu un savvaļas ķiršu ierobežošana stādījumu tuvumā mazinās kaitēkļa klātbūtni ķiršu dārzā.

PLŪMJU AUGĻU TINĒJS (*Cydia funebrana*)

Ik gadu plūmjū stādījumos novērojams kaitēklis, retāk var bojāt arī ķiršus, aprikozes un ābeles. Plūmjū augļu tinēja kāpuri bojā jau palielus, gandrīz gatavus augļus. Kaitēkļa tauriņu konstatēšanai kauleņkoku ziedēšanas laikā stādījumā izvieto feromonslazdus. Iepriekšējā gadā apsekotajos dārzos pirmie plūmjū tinēji slazdos tika notverti augļkoku ziedēšanas nobeigumā, maija vidū, kas bija nedaudz ātrāk salīdzinājumā ar 2018. gadu. To lidošanas intensitāte palielinājās un turpinājās arī augļu attīstības laikā jūnijā, kad feromonslazdos katru nedēļu ielidoja vidēji 9-32 tauriņi. 2019. gadā arī kaitēkļa kāpuru radītie bojājumi (dzintarveidīgie sveķi uz augļiem) parādījās nedaudz ātrāk un tika novēroti augļu attīstības nobeigumā. Ņemot vērā neierasti silto šā gada ziemu, visticamāk, ka lielākā daļa kāpuru būs labi pārziemojusi, un stādījumos plūmjū tinēja tauriņi lidos, un to kāpuri bojās augļus arī šogad. Kaitēkļa ierobežošanai var noderēt gofrēto ķeramjostu aplikšana ap augļkoku stumbriem jūnija beigās. Rudenī tās kopā ar kaitēkļiem noņem un sadedzina. Arī bojāto augļu savākšana un izvākšana no dārza mazinās kaitēkļa sastopamību un izplatību jaunajā sezonā.

GAIŠĀ PLŪMJU ZĀĢLAPSENE (*Hoplocampa flava*)

TUMŠĀ PLŪMJU ZĀĢLAPSENE (*Hoplocampa minuta*)

Ik gadu kauleņkoku stādījumos sastopamas arī zāģlapsenes. Atsevišķos gados kaitēkļa kāpuri var radīt nozīmīgus bojājumus. Pēc mitriem gadiem iespējama šī kaitēkļa masveida savairošanās. Zāģlapsēņu konstatēšanai apsekotajos dārzos pirms plūmjū ziedēšanas augļkokos tiek izvietoti baltie līmes vairogā. Pērnā gadā uz baltajiem līmes vairogiem bija notvertas 2-3 zāģlapsenes. Augļu attīstības laikā (AS 73-75), jūnija pirmajā pusē, tika novēroti arī zāģlapsēņu kāpuru bojātie augļi. Kaitēkļa pievilināšanai un ierobežošanai plūmjū stādījumos ziedēšanas laikā var izkārt traukus ar rūgstošo šķidrums. Plūmjū zāģlapsenes būs mazāk postīgas dārzos, kur bojātās plūmītes tiek savāktas un iznīcinātas.

AVEŅU, ZEMEŅU SLIMĪBAS

AVEŅU IEDEGAS (*Elsinoe veneta*)

Reizēm šī slimība var būt postīga sabiezīnātos un pret šo slimību ieņēmīgāko šķirņu stādījumos. Aveņu iedegas biežāk sastopamas uz dzinumiem, bet var bojāt arī ogas. Pirmās slimības pazīmes parādās pavasarī vai vasaras sākumā un silts, vējains un lietains laiks sekmē tās tālāko izplatību visas sezonas garumā. Pēdējo divu gadu laikā apsekotajos aveņu stādījumos iedegas ar nelielu izplatību dažviet novērotas vien atsevišķos aveņu dārzos. Ierīkojot jaunus aveņu stādījumus, lielāka uzmanība jāpievērš audzēšanai paredzētās šķirnes izvēlei, kā arī augu biežībai stādījumā. Savukārt, ražojošo stādījumu kopšana (redzami bojāto, kā arī noražojošo dzinumu izgriešana, inficēto lapu savākšana un apdobju mulčēšana) mazinās iedegu parādīšanos un izplatību uz jaunajiem aveņu dzinumiem dārzā jaunajā sezonā.

AVENĀJU DZINUMU MIZAS PLAISĀŠANA (*Didymella applanata*)

Ļoti plaši izplatīta un katru gadu vasaras avenņu stādījumos sastopama slimība. Mazāk nozīmīga un retāk novērojama tā ir rudens avenēs. Līdzīgi kā avenņu iedegas, arī avenāju dzinumu mizas plaisāšanas attīstību un izplatību veģetācijas periodā veicina silti un biežiem nokrišņiem bagāti laikapstākļi, kā arī inficēto dzinumumu un lapu klātbūtne stādījumā. Iepriekšējo divu gadu laikā vasaras avenņu apsekotajos dārzos slimības pazīmes biežāk tika novērotas vasaras otrajā pusē ogu gatavošanās laikā. Karsts, sauss laiks un nevienmērīgais mitruma sadalījums reģiona robežās kavēja avenāju dzinumumu mizas plaisāšanas straujo izplatību. Taču arī šogad slimības pazīmes ātrāk parādīsies uz jauno lapu dzinumiem stādījumos, kur netiek veikta savlaicīga noražojošo un stipri inficēto dzinumumu izgriešana un izvākšana. Mazāk postīga tā būs nesabiezīnātos, no nezālēm tīros, pareizi mēslošanos un pret šo slimību izturīgāko avenņu šķirņu dārzos.

PELĒKĀ PUVE (*Botrytis cinerea*)

Arī pelēkā puve avenņu un zemeņu stādījumos novērota katru gadu. Avenēm slimība vairāk bojā ogas, retāk dzinumus. Savukārt, zemenēm - pumpurus, ziedkopas un ogas, retāk tā sastopama uz lapām. Inficēšanos veicina mēreni silts un ilgstoši mitrs laiks ziedēšanas un ogu nogatavošanās laikā. Nozīmīgus ražas zudumus pelēkā puve var radīt sabiezīnātos, ar slāpekli pārbagātos stādījumos, kur pieļauta novēlota vai nekvalitatīva ogu vākšana (pieļaujot bojāto ogu palikšanu stādījumā). Atšķirīga ir arī šķirņu izturība pret šo slimību. Pērnā gadā, nedaudz vēlāk kā citus gadus, pelēkā puve pazīmes novērotas, kad lielākā daļa ogu nogatavojušās un pēc galvenās ražas (AS 87-89) jūnija beigās zemeņu laukos, un jūlija sākumā, avenņu stādījumos. Pagājušās sezonas karstais laiks un nevienmērīgais nokrišņu sadalījums neveicināja slimības straujo attīstību un izplatību. Arī 2020. gadā silts, lietains laiks ziedēšanas un ogu nogatavošanās laikā būs piemērots pelēkā puves izplatībai gan zemeņu, gan avenņu stādījumos. Postīgāka šī slimība būs vecākos stādījumos, kur atstātas pērnā gada inficētās augu atliekas un lapas, kā arī mulčēšanai izmantotie salmi.

ZEMEŅU LAPU BALTPLANKUMAINĪBA (*Mycosphaerella fragariae*)

Izplatīta un katru sezonu uz zemeņu lapām sastopama slimība. Zemeņu lapu baltplankumainība parasti nav postīga un vairāk novērota vecākos zemeņu laukos. Taču, ja stādīšanai izmantoti inficēti stādi, slimības pazīmes ir vērojamas arī jaunajos zemeņu stādījumos. Iepriekšējā gadā pirmās baltplankumainības pazīmes uz lapām apsekotajos laukos parādījās nedaudz vēlāk, salīdzinot ar 2018. gadu, - jūnija otrajā pusē ogu nogatavošanās laikā (AS 87). Stādījumos, kur pēc ražas novākšanas atstātas vecās inficētās lapas, slimība mitrā laikā parādīsies arī šogad. Postīgāka tā būs veco, nekopto un pret šo slimību neizturīgāko šķirņu zemeņu laukos. Vesela stādāmā materiāla un izturīgu šķirņu izvēle mazinās slimības sastopamību arī jaunajos zemeņu stādījumos.

ZEMEŅU LAPU BRŪNPLANKUMAINĪBA (*Diplocarpon earliana*)

Zemeņu stādījumos arī lapu brūnplankumainība izplatīta un bieži sastopama slimība. Postīga tā var būt tikai atsevišķos laukos. Inficēšanos veicina silts, mitrs laiks ziedēšanas laikā. Pērnā gadā reģiona apsekotajos stādījumos zemeņu lapu brūnplankumainības pirmās pazīmes tika novērotas ogu gatavošanās sākumā jūnija vidū, kas bija nedaudz ātrāk kā citus gadus. Līdz jauno lapu veidošanās sākumam tās izplatība nedaudz pieauga. Zemeņu lapu brūnplankumainība, tāpat kā lapu baltplankumainība, vairāk izplatīta vecākos un sabiezīnātos stādījumos, un piemērotos laikapstākļos tās attīstību un izplatību arī šajā sezonā ietekmēs infekcijas daudzums zemeņu laukā.

AVENU, ZEMENU KAITĒKĻI

AVENU ZIEDU SMECERNIEKS (*Anthonomus rubi*)

Ik gadu avenū un zemeņu stādījumos sastopams kaitēklis. Pie ļoti bagātīgas ziedēšanas darbojas kā ražas normētājs, taču, savairojoties masveidā, var radīt ievērojamus bojājumus un būtiski samazināt ogu ražu. Iepriekšējā gadā pirmās smecernieku vabolītes apsekotajos zemeņu laukos bija pamanāmas maija vidū ziedkopas pumpura izvīrzišanās laikā (AS 56) un nedaudz vēlāk, avenū ziedpumpuru izvīrzišanās laikā, tās bija sastopamas arī avenū stādījumos. Kaitēkļa kāpuru bojājumi (neatvērušies un sažuvušie ziedi) gan zemeņu, gan avenū laukos bija novērojami ziedēšanas nobeigumā. Arī šogad avenū ziedu smecernieks būs sastopams un vairāk apdraudēs stādījumus, kur zemenes un avenes audzētas ilgākus gadus un jaunie ogu lauki ierīkoti veco stādījumu tuvumā. Par šī kaitēkļa ierobežošanas nepieciešamību, izvērtējot riskus, lemj katrā konkrētā stādījumā. Agri pavasarī gan konstatēšanai, gan izķeršanai starp augiem var izvietot dzeltenos līmes vairogus. Ja zemenes tiek audzētas mazākās platībās, ziedu smecernieku bojātos ziedpumpurus var nolasīt, neļaujot kaitēklim turpināt savu attīstību laukā. Augsnes irdināšana rudenī un pavasarī, mulčēšana un nezāļu ierobežošana stādījumā, kā arī lapu nopļaušana pēc ražas novākšanas, nedaudz mazinās kaitēkļa izplatību nākošajā sezonā.

AVENĀJU VABOLE (*Byturus tomentosus*)

Avenāju ziedpumpuros šis kaitēklis bieži parādās kopā ar avenū ziedu smecernieku. Taču avenāju vaboles aktivitāte palielinās avenū un kazeņu ziedēšanas laikā. Dažviet, savairojoties masveidā, var kļūt nozīmīgs kaitēklis. Lielāku postīgumu nodara avenāju vaboles kāpuri, kas iesākumā bojā ziedus un vēlāk augļu nogatavošanās laikā arī ogas. Kaitēkļa bojājumu rezultātā attīstās sīkākas ogas, izmainās to forma, pasliktinās ogu kvalitāte (garša) un mitros laikapstākļos nereti tās ir arī pelēkās puves inficētas. Lielākā daļa bojāto ogu kopā ar kāpuriem priekšlaicīgi nobirst zemē. Pērnā gadā reģiona apsekotajos dārzos vaboles parādījās ziedēšanas sākumā - maija beigās. Savukārt, kāpuru bojājumi ar nelielu izplatību novēroti ogu nogatavošanās laikā, jūlija pirmajā pusē. Arī šogad biežāk sastopamas un postīgākas tās būs vecākos, un nekoptos stādījumos. Avenāju vaboles konstatēšanai un daļēji arī skaitliskai samazināšanai pirms ziedpumpuru izvīrzišanās avenū dārzos var izvietot baltos līmes vairogus.

DĀRZA VABOLE (*Phyllopertha horticola*)

Ik gadu apsekotajos reģiona avenū dārzos vasaras sākumā sastopamas arī dārza vaboles. Kaitēkļa izplatība pēdējo gadu laikā ir neliela un būtisku postīgumu nerada. Biežāk vaboļu maznozīmīgus bojājumus var novērot uz augu lapām, bet tās var bojāt arī pumpurus un jaunus augļizmetņus. Lielāku kaitējumu, it sevišķi jaunajiem stādījumiem, var nodarīt dārza vaboļu kāpuri, kas bojā augu saknes.

ZEMENU ĒRCE (*Phytonemus pallidus*)

Arī šis kaitēklis katru sezonu atsevišķos apsekotajos zemeņu laukos ir sastopams. Zemeņu ērces bojātie ceri biežāk novērojami sabiezinātos, nezāļainos stādījumos, kur zemenes audzētas vairākus gadus. Iepriekšējā gadā ilgstoši karsts laiks nedaudz kavēja ērcu izplatību. Taču mēreni siltā vasarā tās var strauji savairoties masveidā. Kaitēkļu novājinātie augi sliktāk pārziemo un tas var būtiski ietekmēt arī nākamā gada ražu. Zemeņu ērci ierobežot ir ļoti grūti, tāpēc ļoti svarīgi, ierīkojot jaunu stādījumu, izmantot veselus un neinficētus stādus. Gan iegādājoties, gan ņemot stādus no ražojošajiem stādījumiem, aizdomīgos labāk iznīcināt. Atšķirīga ir arī šķirņu izturība pret šo kaitēkli.

Augļaugu slimību un kaitēkļu attīstības un izplatības prognoze Sēlijas reģionam

Ērces izplatību stādījumā var mazināt, neaudzējot tās vienā vietā ilgāk par trīs gadiem, kā arī jaunos ogu laukus ierīkojot tālāk no jau esošajiem invadētiem stādījumiem. Kaitēkļa izplatību daļēji var ierobežot arī veco lapu nopļaušana un izvākšana no stādījuma. Taču, ņemot vērā pēdējo vasaru laikapstākļus (ilgstoši sauss un karsts laiks), daudzviet tās pēc ražas novākšanas netiek nopļautas. Arī rūpīga zemeņu stādījumu apsekošana un bojāto ceru izņemšana no lauka nedaudz mazinās ērcu klātbūtni turpmāk. Zemeņu laukos, kur ērces bojājumi novēroti pērnā gadā, arī šogad pārziemojušās ērces turpinās savu attīstību un invadēs jaunus cerus. Savukārt, jaunos stādījumus vairāk apdraudēs stādīšanai izmantotais ērcu invadētais stādāmais materiāls.

ZEMEŅU LAPGRAUZIS (*Galerucella tenella*)

Ar nelielu izplatību uz zemeņu un aveņu lapām lapgrauzis sastopams katru gadu. Parasti apsekotajos stādījumos kaitēkļa bojājumi ir maznozīmīgi. Sākumā lapas bojā lapgraužu vaboles (izgrauž caurumus), vēlāk lapu apakšpusē barojas arī kaitēkļa kāpuri. Pēdējo divu gadu laikā zemeņu lapgrauzis biežāk stādījumos tika novērots zemeņu ziedēšanas laikā, savukārt, kāpuru bojājumi novēroti ogu nogatavošanās sākumā.

LAUKA MAIJVABOLE (*Melolontha melolontha*)

Ik gadu maijvaboļu kaitnieciskā darbība ir atšķirīga. Augļdārzos pieaugušās vaboles grauž lapas, bet dažāda vecumu kāpuri bojā augu saknes. Postīgāki maijvaboļu kāpuri ir jaunajos zemeņu stādījumos, kur nereti var iznīcināt lielāko daļu jaunstādu. Tāpēc ļoti svarīgi pirms zemeņu stādīšanas rūpīgi apskatīt kāpuru sastopamību paredzētajā vietā. Ja uz 1 m² ir vairāk kā 2 maijvaboļu kāpuri, tad zemeses tādā vietā labāk nestādīt. Jauno stādījumu ierīkošanai paredzēto lauku atstāj melnajā papuvē un veic regulāru augsnes rušināšanu. Taču arī šie pasākumi neizslēdz kāpuru klātbūtni augsnē. Ja kaitēklis bojā augus jau ierīkotajā stādījumā, tad kāpuru pievilināšanai starp zemenēm var stādīt salātus, vai augsnē (vadziņās) var salikt sagrieztus sakņaugus. Pēc pāris dienām tos kopā ar kāpuriem savāc un iznīcina. Nereti stādījumos tie nonāk, ja zemeņu mēslošanai izmanto ar kāpuriem invadētus kūtsmēslus un kompostu. Arī šogad maijvaboļu kāpuri turpinās bojāt augu saknes stādījumos, kur to postījumi tika novēroti iepriekšējā gadā.